

*До разової спеціалізованої вченої ради
Міжнародного гуманітарного університету*

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Арабаджи Наталі Борисівни

**на дисертацію Рибаченка Сергія Пантелійовича на тему
«Адміністративно-правовий механізм діяльності
Державної прикордонної служби України з запобігання
правопорушенням на державному кордоні»
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність дослідження. В умовах сучасних реалій, що постали перед суспільством та державою, з початком безпрецедентної збройної агресії, яку здійснює російська федерація щодо незалежної України, набуває особливого значення єдність суспільства у готовності до боротьби за свою свободу та країну. Зазначене зумовлює нагальну потребу ґрунтовного аналізу суспільних відносин, пов'язаних з діяльністю Державної прикордонної служби України (надалі – ДПСУ) із реалізації механізму запобігання вчинення правопорушень на державному кордоні, з урахуванням нових умов, які склалися сьогодні в Україні.

З цього приводу, С. П. Рибаченко, цілком слушно зазначає, що захист державного кордону України – невід'ємна частина загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки і полягає у скоординованій діяльності військових формувань та

правоохоронних органів держави. Важливим елементом охорони ДКУ є правоохоронна діяльність підрозділів ДПСУ з запобігання вчинення правопорушень (с. 220 дисертації).

Важливими проблемами, що повстають та потребують пильної уваги та якісного вирішення в нових умовах розвитку України в якості незалежної та самостійної держави в міждержавному просторі є комплекс питань, пов'язаних із охороною та захистом визначених Конституцією кордонів та збереженням цілісності території держави, а також механізмом запобігання правопорушенням на встановленому державному кордоні.

Завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній економічній зоні України сучасним законодавством нашої країни покладено на Державну прикордонну службу України.

Підкреслимо, що надійна охорона національної безпеки не можлива без ефективного адміністративно-правового механізму діяльності ДПСУ із запобігання правопорушенням на державному кордоні, адже саме вони є найбільш соціально небезпечними діями, які наносять шкоду життєво важливим соціальним благам, заважають становленню та розвитку основоположних суспільних відносин, у тому числі й в прикордонній сфері.

Однак, якщо ми зануримося в наукову правову спадщину України з питань адміністративно-правового механізму діяльності Державної прикордонної служби України з запобігання правопорушенням на державному кордоні, ми виявимо недостатність наукових досліджень з зазначеної тематики у сфері

загальнотеоретичної юриспруденції. Найбільшою мірою висвітлюється ця проблематика достатньо вузькими, в порівнянні з загальною юридичною наукою, галузевими напрямками, і в першу чергу, адміністративним правом, як про це свідчить і сам автор рецензованого дослідження.

Можна констатувати, що в сучасних умовах захисту держави все більш зростає роль та значення Державної прикордонної служби України її діяльності та піднімається питання щодо налагодження якісного адміністративно-правового механізму із запобігання правопорушенням на державному кордоні,

У зв'язку з вищезазначеним слід визнати актуальність і наукову цінність дисертаційного дослідження С. П. Рибаченко.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Представлене дослідження відповідає вимогам всебічності пізнання. Тема розглядається в контексті аналізу теоретико-методологічних, експертних та практико-прикладних підходів щодо розуміння адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням у сфері прикордонних відносин.

Важливим чинником виваженості й обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження С.П. Рибаченко є використання і належне опрацювання значної джерельної бази, що включає в себе великий масив нормативно-правових актів, міжнародних договорів та наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, що присвячені визначеній проблематиці.

Дисертаційна робота Рибаченко Сергія Пантелійовича відповідає Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України, затвердженій Розпорядженням КМУ від 23 листопада

2015 року № 1189-р, Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, затвердженої Розпорядженням КМУ від 24 липня 2019 р. № 687-р., «Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року», схваленої розпорядженням КМУ № 482 від 12 липня 2017 року та проведена в рамках комплексної теми кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету «Теоретико-правові засади розвитку держави, права та юридичної діяльності в умовах становлення глобального інформаційного суспільства» (2021–2026).

Структура дисертації послідовно розкриває науково-практичний зміст заходів ДПСУ по запобіганню правопорушенням на державному кордоні, як складових компонентів адміністративно-правового механізму прикордонної діяльності з урахуванням зарубіжного досвіду. Сформульовані завдання дослідження узгоджуються з розділами дисертації і відображені у її висновках. Класична структура дозволила повною мірою охопити предмет дисертаційного дослідження і представити у логічній послідовності отримані результати.

Достовірність і наукова новизна положень, висновків та рекомендацій. На загальнотеоретичному рівні автор дисертаційної роботи вперше здійснив комплексне дослідження суспільних відносин, пов'язаних з діяльністю ДПСУ з реалізації механізму запобігання вчиненню правопорушень на державному кордоні, з урахуванням нових безпекових, політичних, економічних та правових умов, які склалися сьогодні в Україні.

Винесені на захист положення мають наукову новизну, що характеризують роботу як самостійне, комплексне монографічне дослідження. Автор вперше: обґрунтував поняття механізму

діяльності Держприкордонслужби з запобігання адміністративним правопорушенням на державному кордоні України; здійснив наукові узагальнення законодавства країн ЄС та досвіду діяльності прикордонних служб Німеччини, Польщі та Угорщини щодо запобігання й протидії адміністративним правопорушенням на кордоні, з точки зору його можливого використання в Україні; сформулював та обґрунтував пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання процесу запобігання адміністративним правопорушенням. Крім того, дисертантом удосконалено: концепцію змістовного розмежування термінів «попередження», «профілактика» та «запобігання» прикордонної діяльності; теоретичні положення про подвійну природу запобігання адміністративних проступків; теоретичні положення про правовий статус суб'єктів механізму запобігання адміністративним правопорушенням на державному кордоні України.

Отже, здійснивши аналіз стану наукової розробки представленої теми, як вірно зазначає Рибаченко С.П. виникає нагальна необхідність у проведенні наукового аналізу та виявлення проблем нормативного правового регулювання юрисдикційних відносин, що виникають у прикордонній сфері і пошуку шляхів їх вирішення.

Цікавим є запропоноване дисертантом поняття механізму діяльності ДПСУ з запобігання адміністративним правопорушенням на державному кордоні з точки зору системи певних структурних елементів – соціальних, правових, економічних, організаційних та психологічних, адже він дійсно охоплює різноманітні динамічні засоби, способи та методи, через

які формуються позитивні установки в суспільній та індивідуальній правосвідомості, нейтралізуються мотиви та припиняються спроби вчинення проступків.

Важливим для загальнотеоретичної юриспруденції є сформульоване автором положення про основні елементи суб'єктного складу механізму запобігання вчинення адміністративних правопорушень на державному кордоні України. Адже, саме на суб'єктний елемент покладаються завдання з недопущення, відвертання, припинення та запобігання спробам вчинення адміністративних правопорушень.

Слушною є пропозиція Сергія Пантелійовича щодо вдосконалення правового регулювання процесу запобігання адміністративним правопорушенням, зокрема, через прийняття Закону України «Про профілактику правопорушень» тощо, адже, запобігання правопорушенням є найбільш дієвий шлях забезпечення правопорядку і законності, що, головним чином, сприяє виявленню та усуненню їх витоків, коренів, попередження самої можливості вчинення протиправного діяння.

Дисертація є самостійною працею, висновки дисертаційного дослідження відповідають визначеній меті та поставленим завданням та поглиблено і змістовно розкривають їх. Наукові положення та рекомендації в достатній мірі обґрунтовані та базуються на достовірних наукових даних.

Основні наукові результати дослідження висвітлені у 5 наукових публікаціях, які розкривають основний зміст дисертації: в одній колективній монографії, в 4 статтях у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, з яких 3 у співавторстві та одній одноосібній статті. Додатково положення

дослідження відображені в 11 опублікованих тезах виступів на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях та семінарах.

Все вищезазначене свідчить про новизну, важливість та практичну значущість проведеного дисертаційного дослідження.

Підкреслюючи всі позитивні моменти дисертаційної роботи Рибаченко С.П. необхідно також вказати і на наявність дискусійних чи таких, що потребують додаткової аргументації положень.

1. В роботі часто зустрічаються різні базові термінологічні конструкції «адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням» та «механізм запобігання адміністративним правопорушенням». Хоча, за контекстом дисертаційної роботи зрозуміло, що тематика дослідження стосується одного із різновидів правопорушень на державному кордоні, а саме – адміністративних правопорушень. Але специфічне місце скоєння проступку – державний кордон, є одним із факторів та підстав особливо їх аналізувати та здійснити їх відповідну систематизацію та класифікацію. З таких міркувань перелічить, будь ласка, види адміністративних правопорушень, які скоюються на ДКУ, тобто що віднесені до компетенції підрозділів ДПСУ?

2. З урахуванням аналізу стану правового регулювання діяльності інституцій із забезпечення охорони державного кордону та існуючої практики з запобігання правопорушенням у сфері прикордонних відносин в зарубіжних країнах, які Ви вносите пропозиції щодо удосконалення заходів із запобігання адміністративним правопорушенням, які можуть застосовувати у своїй діяльності підрозділи Держприкордонслужби України?

Загальний висновок по дисертації. Висловлені витання носять дискусійний та рекомендаційний характер, і тому істотно не

впливають загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Рибаченка С.П.

Вимоги академічної доброчесності дотриманні у повному обсязі, наявний висновок Unichек – позитивний.

Дисертація Рибаченко Сергія Пантелійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм діяльності Державної прикордонної служби України з запобігання правопорушенням на державному кордоні» є завершеним монографічним дослідженням та відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та Наказу Міністерства освіти та науки України № 40 від 12 січня 2017 р., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 р., за № 155/30023.

Рибаченко Сергій Пантелійович, на основі публічного захисту, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

кандидат юридичних наук доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін Міжнародного
гуманітарного університету

Наталя АРАБАДЖИ

*Підписано засвідчено
12.01.2024*